KA JINGIATHUHKHANA

SHAPHANG

KA MASI
BAD
KI KHUN SYIEM

DA

U Hamarbabiang Mylliemngap

1981

KA JINGIATHUHKHANA

SHAPHANG

KA MASI
BAD
KI KHUN SYIEM

DA

U Hamarbabiang Mylliemngap

Dedicated to all my
Brothers and Sisters

JINGLAMPHRANG

Ka long ka burom kaba khraw kum ka Jait bynriew haba na kawei ka por sha kawei pat ki mih bad iai mih, kawei ka kot hadien jong kawei pat. Ngam dawa ba nga long uta uba bit ban ioh ia kata ka burom ha ka pateng bynriew kaba mynta. Hynrei, nga sngewkmen shibun eh, na kawei pat ka liang ba u Blei Trai Kynrad, u Nongbuh u Nongthaw Uba la ibit ban sam bynta ha nga ia kane ka jingai kaba kordor eh. Da ka jingpyrshang kaba rit eh, bad hapdeng bun ki dieng pyngkiang jong ka jingim, nga la lah ban sei bad ban pashat madan sa ha kane ka sien ia kane ka jingiathuh khana kaba nga la buh jingkynmaw bha naduh ba nga dang rit. Nga dang kynmaw bha kyndiang, kumno ba i Parad i la iathuh khana ha nga ia kane ka jingiathuh khana shaphang "Ka Masi bad ki Khun Syiem". Kum u khynnah uba bang ia ki jingiathuh khana, nga da sngew myllung shikatdei eh ban kynmaw ha kito ki por, kumno ba kita ki khun syiem ki im bad ki longbriew manbriew. Ynda nga la san mynta, nga tip ba kane ka ri jongngi ka long ka ri kaba riewspah shibun eh ha ki khana puriskam. Namarkata, nga ju iai kyrmen—Ah ban da ka long kaba lah ban sei madan shuh shuh ia kiba bun ki khana puriskam, lehse, kiba dang sah tyngkhap hangne hangtai ha ki dong ba pher ba pher jong ka ri, kata hi kan long ka spah bah spah san, na ka bynta jongngi kum ka jait bynriew.

La nga la pyrshang shisha ban wallam ia kane ka jingiathuh khana ha ka rukom kaba kham jem, ha kaba u paid kup knup kup trap un kham ia sngewthuh, pynban ngam sngewnud ban ong ba kane ka jingtrei ka long kaba paka. Namarkata, nga kyrpad ia ki nongpule baroh ba kin nym thew lada ki shem ia ki jingbakla, namar ba dei na ki jingbakla ba u briew un kham lah ban nang kham pynbha ialade ha ki por ki ban dang wan.

Khadduh khadwai, nga kyrmen bad nga kyntu ia baroh ki para samla kiba don kaba kum kane ka sap ba kin nym tyngkai ne pynleh nohei ia la ka sap, hynrei ba kin mih shaphrang ha kane ka liang, khnang ba ka ri bad ka jait bynriew jongngi kan nang kiew irat ha ki sngi ki por ki ban dang wan.

Rngikseh, Nongkrem,
The 22nd April, 1981.

U Nongthoh.

Lynnong—1.

Mynhyndai kulong, mynba ki briew bad ki mrad ki mreng ki dang ia kren sohra tiak tiak, la don ha kawei ka Hima uwei u Syiem uba khraw katta katta. La ong ba ka nam bad ka burom jong u ka la phriang sawdong shaduh kiba kut jong ki Saw Lyer. Ka kyrteng uta u Syiem ka long U Rymphum Sing bad ka hima kaba u synshar, la khot ka Hima Mawlyndem. Namar ba u Rymphum Sing u long u syiem uba donbor katta katta, la iathuh ba ka Hima jong u, ka la long kaba iar shikatdei eh bad ka kner ruh sha ki katto katne ki jaka kiba don ha ri dkhar. Khnang ban pynsuk ia ki khun ki raiot, u Syiem Rymphum u la dei ban trei shitom katta katta.

Naduh ba u dang khynnah, u Syiem Rymphum u la long u khynnah uba shynroiñ shynriap bad uba proh ka jingmut jingpyrkhat. Nalorkata, u la long ruh uba shynrang ha ka pyrkhat pyrdaiñ. Kane ka jinglong tynrai jong u ka la pynlong ia u ba un nym rieij ha kaba ialeh pyrshah ia kano kano ka jingsniew. Kum u samla, u Syiem um long kum kiwei pat ki para samla, hynrei ha u la shon shap lypa ia kata ka maiñ syiem ha ka shyllangmat. Kumta, katba u nangsan, kata ka maiñ syiem kaba la thoh shun lypa, ka la nang paw nang paw—ha ki kam bad ha ki jinglong jong u. Kane ka la neh haduh ka jinglong rangbah ba pura jong u.

Mynta ka por ka la poi, ynda u Kñi jong u, uba long Syiem ha ka Hima Mawlyndem u la khlad noh, ka Hima da kawei ka jingmut ka la jied ia u ban mihpli kum u Syiem jong ka Hima Mawlyndem. Kumba ju long ka rukom, tang shu iohsngew ia kata ka khubor, naduh ki myntri ki korbari, haduh ki

khun ki raiot, ka mynsiem jong ki ka la shlei tang da ka jingkmen ban ioh ia uba kum une u Syiem uba stad, u ban synshar ia ka Hima jongki.

Ka por ka iaid stet katta katta. Ynda ka por ka la dei, ka Hima baroh kawei ka la ap khmih lynti ia kata ka sngi ha kaba u Syiem Rymphum un sa kiew ha ka Khet jong ka Hima. Pynban kumba ju long ka rukom jong kata ka Hima, ha shwa ba uno uno u Syiem un shong ha ka Khet, u dei ban da shong kurim shwa. Kumta ruh ka la long bad u Syiem Rymphum.

Ynda u Syiem Rymphum u la iohsngew ia kata, u la shaiong ngaiñ kumno un leh. Kumta da ka jingmut kaba sngur u la leit beit sha ka kmie ban ia phylliew jingmut bad ka halor kane ka phang. Haba ka kmie jong u. ka Saiñ Syiem, kaba long ruh ka Syiemsad ha kata ka por, ka la iohsngew ia kata, ka la dap da ka jingkmen kaba khraw. Ynda ka la sngewthuh ia ki jingeh kiba u khun jong ka u la ia kynduh, da ka mynsiem kaba jynsur ka la kloi ban shah shkor ia u. Kum u khun uba kohnguh sneng bad u bym kwah ban buhrieh eiei ruh na khmat la ka kmie u la pasiaw ha ka, "Ko mei, hato kaba kum kata ka ju long ka rukom ha kane ka Hima?". Ka kmie ka la iathuh ha u, "Hooid keiñ Khun. Nga da kynmaw biang biang ba i Mama Rangbah jongphi ruh mynba i kiew ha ka khet i la dei ban da shongkurim shwa".

Nangta, u Syiem Rymphum u la kylli ha la ka kmie "Balei keiñ Mei ba ki kwah ba ngan da shong kurim ; Hato ju don riti kaba kum kata?". "Khun Kynrad" la jubab ka kmie, nga sngewthuh kyndiang ia kaei kaba phi mut ha la ka mynsiem. Ha ka jingshisha nga nud ban ong ba ym ju don kaba kum kata ka riti, kumba phi ong, hynrei...........".

Hangta, u Syiem Rymphum ba u da sngew ksan ia kata ka jubab u la lam kren khluid khyndiat "Te balei heit ba ki da kwah pat ia nga ba ngan leh kumta ?". Ka Kmie kaba sngewthuh bad tip janai ia ka jinglong tynrai jong u, da ka sur kaba jem ka la syrpai syrpud ia u, ka da ong "Hooid Khun, ngam pynrem ba kata kaba phi ong ka long kaba shongnia. Hynrei to sngap mynta bad khan hi ma phi ia kaei kaba ngan ong, "Bunsien ki briew ki ju ong ba u briew u bym pat shong kurim, wat la u la iaw makna ha ka rta, u dang long hi tang u khynnah. Nga tharai, dei namar kata ka daw ba ki Myntri ka Hima, ki kwah ia phi ba phin da shong kurim, ha shwa ba phin shong ha ka Khet".

"Mei" ong u Syiem Rymphum "lada ka long kumta—hato kam biang ba ngan da ap noh shwa haduh kata ka por ?"

"Khun Kynrad" la jubab ka kmie, "ban da ka long ha kata ka dur, ngan nym jin da la ai jingmut ia phi kumne". Nangta shuh shuh ka iai ong "Khun shim mynta bad pyrkhat ia kane kawei kum u rangbah—ngam tharai shuh ba phi phi dang khynnah haba mynta phi la don arphewsan snem ka rta. Pyrkhat kein, mynta—Kumno ka Hima kan long lada ym don Syiem ?— Hooid lada ym don shuh u ban mih pli, kata ka long da kumwei. Hynrei, haba don u nong mih pli, uba la biang ka rta—hynrei um treh ban bteng ia kata, tang namar kane kawei ka daw—kumno ka pyrthei kan khmih halor ka iing jongngi ?". Ynda u la iohsngew ia kata, u Syiem Rymphum u la pyndem ñiuh mat bad u la sngap noh jar shiphang khlem da kren shuh wat tang shi kyntien ruh. Ka Kmie jong u ruh, kum ka riewtymmen, khnang ban ai por ia u ba un pyrkhat, ka la ieng joit nangta ban leit shim shang kwai, bad tang shipor ka la wan phai biang sha kajuh ka jaka. Nangta, ka la sdang ban khud kwai bad khylliat kwai ; katba u Syiem Rymphum pat u nang pyrkhat jylliew sha

kiwei pat ki jingpyrkhat, kiba u tharai ba ka dei tang ka rngai. Ynda ka la dep bam kwai bam tym-pew, sa shisien pat ka la phai sha la u khun bad ka la ong "Khun haba kumta, kumno phi pyrkhat?".

Mian jai, u Syiem Rymphum u la khyllie la u ryndang ban peit sha la ka Kmie da ka khmat kaba phuh samrkhie. "Mei" u ong "ka kam te kaba da eh shisha". "Hooid Khun" la ong ka kmie "dei na kata keiñ ka daw ba nga ong ia phi ba phin da ngam kham jylliew—Kumno kan ktah ia ka burom ka ijot jong ka Hima baroh kawei. Nga tharai phi la sngew-thuh mynta".

"Ia kaba nga dei ban kohnguh—hooid nga dei ban kohnguh" la ong u Syiem Rymphum, "hynrei sa kawei pat ka jingeh kaba mih mynta" bad u sngap khyndiat.

"Kaei pat mo Khun kata?" la kylli ka Kmie. U Syiem Rymphum hangta u la jubab "Phi tip hi keiñ Mei. Da kumno keiñ ngan ialuh samla, haba haduh mynta ngam pat sngewthuh kaei kata ka jing-ieit samla? Hynrei ha ka jingsngewthuh jongnga, haduh mynta nga dang don tang kawei ka jingieit—bad ia kata nga la theh lut tang ha phi ko Mei". Ka kmie jongu, haba ka la iohsngew ia kine ki ktien, shiphang kam nang shuh ban ong kumno kumno ruh, namar ba ka sngewthuh shai ba kata ka long ka jing-shisha. Hynrei khnang ban tyllep ia kata, kam shym la shah ba kata ka jingsngew kan ktah ia ka. Kumta da ka sur kaba jem bad ka la sei da kawei pat ka nia "Ko Khun" ka ong "nga sngewthuh bha mynta ba ka jingmut jingpyrkhat jongphi ka dang synlar shisha. Wat pyrkhat khuslai eiei ko Khun shaphang kata. Tangba phi la ai la ka kular— tang katta ka la biang. Ia kiei kiei baroh nga la tip hi ma nga".

"Mei" ong u Syiem Rymphum "ha kawei ka liang ngam pat da shai bha te". "Kaei pat ko Khun?"

ong ka Kmie. Hangta u Syiem Rymphum u la ong "da kumno keiñ mei—hato phim sngewlehraiñ katne phi la tymmen ba phi hi phin leit ban pynwad briew ia nga?". "Wow ko Khun" la ong ka Kmie, "nga la tip hi keiñ kumno ngan leh ia ka". "Phi tip Khun" ka la iai ban shuh "ba ki khun syiem khun patsha kim ju dei ba kin leit wad briew hi, hynrei dei ki kmie ki kpa bad ki kñi ki kong kiba ju leh ia kata. Lym kumta, hangno kata ka burom jong ki khun syiem khun patsha ka shong? Nalorkata ma ki hi, kim ju kyrkieh ban leit ïingbriew, hynrei dei ki kmie ki kpa bad ki kñie ki kong, kiba ju pynbor, haba ka rta jongki ka la biang. Te ia kaei keiñ Khun phi khuslai?".

U Syiem Rymphum, ynda u la iohsngew ia kata ka jingong jong ka Kmie, da ka khmat kaba phuh samrkhie bad da ka mynsiem kaba kmen, u la pyndem ialade hap h ka jingpyniaid jong ka Kmie.

Lynnong—2.

Ka nam shaphang u Syiem Rymphum ka la sdang ban pur sha kylleng ka Hima. Baroh ki khun ki hajar. ki la ia khmih lynti lano ba ki sangot kin wan ban pynbna ia ka sngi ha kaba u Syiem jongki un ia pynhiar synjuk bad pynkiew khet artad. Naduh kiba rit bad kiba san, kat sha ba ki leit ki wan, ki ia pur khana tang shaphang jongu. Katba ki tymmen ki san pat kiba da tip ia ka duh ka dang baroh, ki ia khmih lynti lano ki myntri kin wan iawer ia ki ba kin leit pynwad briew ia la u Syiem. Ki samla shynrang pat, ha la ka jinglong shisur, ki shu iai ap khmih lynti ban tip ia kano ka samla ba u Syiem un jied ban long ka Mahadei jongu. Ki samla kynthei pat, sop sop ha la ka jinglong barieh, khamtam lei lei, kito kiba sngew bhabriew ialade, katno ba ki ialeh ban pynbhabriew ialade. Don ki bym leit bri leit lyngkha shuh, ioh ba ka khongdong kan pait pdang

bad ba ka ngab kan shah thang sngi. Don pat kiba kyllan da ka kait mon ba kan lung ka snieh doh. Don pat ruh kiba la lap miet lap ia tang ban kyrshut ia la ki bniat bad kumta ter ter. Wow, don lei lei kiba phohsniew synñia bad sngi shaphang la ka nusip. Hangta la khynwin ka Hima baroh kawei.

Ha kawei pat ka liang, ka kmie u Syiem, haba ka la sngewhun ia ki kyntien u Rymphum, mar mar ka la phah ia ki shakri jongka ban leit khot ia ki myntri ki korbarri jong ka baroh ba kin wan sha iing jongka, ha kata ka janmiet jong ka sngi kaba bud. Khlem kano kano ka jingpyntuh, ki shakri syiem ki la ia mih ban leit her sha baroh ki dong ki lad ban leit khot ia ki myntri ki korbarri. Ka kam ka la iaid stet katta katta. Don kiba iaid da ka kjat; don kiba pynmareh da ki kulai bad kumta ter ter.

Ha ka sngi kaba bud, baroh ki Bakhraw jong ka Hima ki la ia mih bak na la ki iing ban wan her sha Mawlyndem. Ynda la ia poi lang khrui, ka kmie u Syiem, kaba long ruh ka Syiemsad jong ki, ka la plie ia ka jingiakren. Hangta ka la ong "Myntri badonburom bad ma phi baroh ki Bakhraw jong ka Hima jongnga. Nga la iohsngew ia ka jingkwah jongphi lem bad ki khun ki hajar jongnga ba u khun jongnga u Rymphum Sing u dei ban pyndep ia ka jingshong kurim ha shwa ba un kiew ha ka Khet. Halor jong kane ka phang, nga kwah ban pynsngew ha phi baroh, ba nga kloi da kaba sngewbha eh ban pdiang ia kata ka jingai jingmut". Haba ka la dep kren ia kine ki kyntien, ki Myntri bad ki Bakhraw baroh ki la ia risa namar ka jingkmen. Hadien kata, ka Syiemsad ka la pynpaw ia ka jingkwah jongka ha ki Myntri; ka da ong "Myntri, nga sngewthuh ba kane ka jingkit ka long kaba khia shikaddei eh. Namarkata, nga donkam ia ka jingiarap lem jongphi baroh". Nangta, U Myntri Rangbah jong ka Hima, u ieng joit bad u pynpaw ia la ka jingsngew. "Meiiem" u ong, "ngi dap da ka jingkmen kaba khraw

namar ba ha ki kam baroh, ba ka jingiapher jingmut kam ju ioh jaka ha kane ka Hima jongngi. Namar-kata, na ka bynta ka jingbit jingbiang jong ka Hima baroh kawei, ngi ki Bakhraw jong kane ka Hima, ngi kloi ko Mei-iem ban leh ia kaei kaei baroh kaba phi kwah ia ngi ba ngin leh". Ka Syiemsad, haba ka la iohsngew ia kata ka jingong, sa shisien ka la pynpaw ha ki "Myntri Rangbah" ka ong "shi hajar nguh na ka bynta ki kyntien shongsbai jongphi. Ka-ei kaba nga kwah ka long, ba dei ma phi kein, ki ban iarap lem ia nga ban pynioh ha u Khun jongnga, ia ka briew kaba iadei kyrdan bad u. Phin da ia iit bad bishar bha nadong shadong. Nga kwah ba phin pynioh ha U ia ka briew kaba dei na ka jait bakhraw batri, kaba donburom don akor, kaba ka jingiaid jingieng jong ka, ka long kaba hok; kaba ka jingbha-briew jongka kan long kaba palat liam ha ka Hima baroh kawei bad kaba ka rynieng ryniot jongka, kan long kaba da ibit dur shisha ban long ka Mahadei jong ka Hima". Ynda ki la iohsngew ia kata, uwei na ki myntri u la ieng joit bad u la ong "haba kumta Mei-iem, ngin ia iit tang napoh ka Hima ne nawei ruh?" Nangta ka Syiemsad ka la ong "nga tharai kam pher la ka long nangno nangno ruh, tang ba ka dei ban don kitei ki jinglong baroh. Hooid, lada lah ban ioh, nyngkong shwa napoh la ka Hima, hadien kata na shawei". Hangta, ka Dorbar baroh kawei ka la sngew iahap jingmut ia kaei kaba la ong. "Nangta ynda phi la shem ia ka" la ong biang ka Syiemsad "da ka burom, phin leit ban ia kren ha ki kmie ki kpa jong ka. Lada ki kmie ki kpa jong-ka ki pdiang sngewbha ia kata ka jingtyrwa, phin wallam noh ia ka shane. Hangta ngin sa pynlong ka jingshong kurim kaba kmen ryngkat bad ka phur ka siang ha khmat jong u Ñie u Kong, u paidbah paitsan jong ka Hima. Da kumta te, ka nam jong u Syiem thymmai bad ka burom jong ka Hima Maw-lyndem kan sa phriang suhsieng sha sawdong jong ka ri". Ynda ki la iohsngew ia kata, baroh ki la

dap da ka jingkmen bad ki la ia kular ban pyndep hok ia kaei kaba ka Syiemsad ka la ong ha ki. Hadien kata ka Dorbar ka la wai.

Ka Syiemsad, hadien ba ka Dorbar ka la wai, ka la khot ia ki shakri shakor jongka kynthei bad shynrang bad ka la bthah ia ki ba kin lum lypa ia u khaw u kba na sawdong ka Hima bad ban pynsngaid bha ruh ia ki masi ki blang, ki sniang ki syiar kiba don ha ïing jongka na ka bynta ka jingkhawai shongkurim jong u khun jongka.

Ki Myntri ka Hima ruh, hadien ba la wai ka Dorbar, ki la ia lang lang para maki ban ia pyrkhat kumno yn leh ia kane ka kam. Khadduh eh, da ka jingiamynjur lang, ki la ia bate para maki ba uwei un leit sha kawei ka dong, uwei sha kawei pat bad kumta ter ter.

Lynnong—3.

Hadien ba ki la leit phai sha la ki ïing ki ïing, baroh ki myntri ki korbarri ki la ia bun kam katta katta. Uwei u thaw da kawei ka lad uwei pat da kumwei. Ynda ki la iawad shitom da ki bun bun bnai, khadduh ki la shem ia kawei ka samla kaba don lut kitei ki jinglong kiba ka Syiemsad ka la pynsngew ha ki. Da ka jingkmen kaba khraw, ki la ia ong ba dei tang kane ka samla kaba bit eh ban long ka Mahadei jong u Syiem jongngi. Haba ki la ia kylli jingtip bha—hangno ka shong ka sah—kiei ki kmie ki kpa jongka—la ka dei ne em na ka jait bakhraw batri. Haba ki la tip lut shaphang kine kiei kiei, ha kawei ka sngi baroh ki myntri ki la iakut lang ba kin ialeit sha ïing jongka. Ynda ki la poi ha ïing jongka, ki kmie ki kpa jongka, ki la dap da ka jinglyngngoh kaba khraw, ki la shaiong hi ngaiñ bad ki la ia kylli ha lade "kine ki Myntri ki wan leh aiu keiñ hangne? Imat ngi la kum be aiñ aiu

re mo!" Hynrei kumba ju long ka dustur, haba ki la nguh la dem ia kine ki myntri, ki la ai jaka shong ia ki.

Te ynda ki la iashong kai kumba shikyntien kwai ne, u Myntri Rangbah u la plie ia ka jingiakren. U la ong "nga ngeit phi dap da ka jinglyngngoh kaba khraw, haba ngi ia wan kumne ha iing jongphi, khlem da pyntip lypa. Ka long ka jingleh bieij jongngi shirukom, hynrei ngam tharai ba ka long kumta. Namar ngi wan hangne ym na ka bynta jongngi hi, hynrei ngi wan mih khmat na ka bynta u Khun Syiem bad kata ka long—Nga tharai phi la iohsngew ba u Khun Syiem u Rymphum Sing u dei ban shongkurim ha shwa ba un kiew ha ka Khet. Na ka bynta kane, ka Syiem sad ruh, da kaba sngewbha ka la bynshet ha ngi, kum ki Myntri ka hima ban leit wad ia ka briew na ka bynta u Khun jongka. Dei da kane ka jingthmu ba ngi wan kumne ha iing jong phi. Ynda ngi la wad shitom na baroh sawdong, ngi la shem ba dei tang ka khun jongphi, kaba long ka samla kaba bit eh ban long ka mahadei jong u Syiem. Ha kaba kum kane ka kam, haba ngi la pyrkhat bha, ngim nud satia ban leh jubor wat la ka long ka hukum Syiem ruh. Kumta ha kane por, ngi wan da kane ka jingthmu ha khmat jongphi ki kmie ki kpa ban tyrwa la phi mon ne em ban phah ia ka khun jongphi ban long ka mahadei jong u Syiem". Hyngta ka kmie kaba long ka thymmei shynshar jong ki rympei, ka la ong ha ki "Haba ngi iohsngew ia kata ka khubor, ha kawei ka ljang, ka long kaei kaei kaba eh tam ban ai jubab ia mynta hi muk mak. Nga tharai phi baroh, phi ia tip hi kein ba ha kum kane ka kam la nga dei makna ka kmie kaba kha kaba pun ia ka khun, tharai ngam bakla lada ngan ong, ba ngi dei shwa ban ia pyrkhat ha la rympei ryngkat bad ki knii ki kpa jongka. "Hooid hooid kata ka long ka lynti kaba dei" la jubab pynstet u Myntri Ryngbah. "Hooid" la ong biang i Kmie "la ma nga bad u kpa ngi ia mynjur makna, Hynrei

lada i Bah Ryngbah pat im mynjur, hato kata kam long kaba sang? Sa uwei pat u myntri nangta u la kem ktien "Ka dei, namar ha kum kine ki jait kam, ban leh ruma kam ju bha". "Te to kata", ong u Myntri Rangbah "ngin ia pynkutnia noh shwa hangta. Ngin sa lawan pat—Nga tharai kumta kan biang". "Hooid Myntri" la ong i Kmie "kan biang tang kumta shwa". "Haba kumta, lano pat ngin ia wan mih?" la kylli u Myntri Rangbah. "La kumno kumno hapoh artaiew kan biang" la ong pat i Kmie.

Kumta hadien kane ka jingiakren, ki myntri, ynda ki la dep ia bam kwai bam tympei bad dih duma para rangbah ki la ia mih noh nangta.

Shen hadien kane, i Kmie i Sortimai i la phah lam ktien sha la u Hynmen Rangbah ba un wan sha iing ban ia kren shaphang kane ka kam. Ynda u knii rangbah u la poi, i Kmie i Sortimai i la iathuh ha u shaphang kane ka kam. U knii haba u la iohsngew ia kata, u la dap da ka jinglyngngoh ha kawei ka liang. Nangta u la pyrkhat, kumno yn leh ia kane. Shiban u pyrkhat tip ka iing ka sem kan long kumno lada i Sorti in long Mahadei. Ha kawei pat ka liang u da kmen palat ba ka pyrsa jong u kan ioh kaba kat kata ka burom. Kumta, ka jingmut jingpyrkhat, ka iai thnam shaid shi shaid hapoh jongu.

"I Sortimai i don ha iing?" la ong u Knii.

"Em phi Bah i dang leit tong um mynta kumne" la jubab i Kmie i Sorti.

"Te haba kumta phi phi ia pyrkhat kumno ?" la twad jingmut u Knii. "Tip seh Bah" la ong i Kmie i Sorti, "ngin ia pyrkhat kumno kein?" Kumne ka met jongngi ka la noh artad, te lada i Sorti im don ha syndah jongngi kumno kein ngin long?"

"Hooid, ka long ka jingshisha Kmie i Sorti" la ong u Knii. "Hynrei haba pyrkhat pat na kawei ka liang, nga sngew ba ma ngi, ngim dei ban long ki dieng pyngkiang na ka bynta ka jingbha ka lawei jongi". Hangta ki la sngap shiphang, Nangta u Knii u phai pat sha u kpa i Sorti, "Kumno Kynum, phi pat shu jar jar naduh hynne". "Ngan ong kumno kein Um" la ong u kpa i Sorti, "ha ka jingsngewthuh jongnga, ngam tharai phi ba i Sorti in klet noh ia ngi, tang ba i la long Mahadei ne kumno phi ia ong?".

"Ka dei kata kaba phi ong" la ban ktien sa u Knii. "Ngam tharai" u ong, ba i Sorti in klet noh ia ngi. Ha ka jingsngew jongnga, in kham lah pynban ban iarap ia ngi. Lada kan long kumta, hato ngi ngim long kiba donbok tam?". I Kmie i Sorti hadien ba i la iohsngew ia kine kiei kiei i la sngewshngain ha kawei ka liang bad im don jing ong shuh da kumne bad da kumwei. Khatduh, i pynkut nia da kaba ong "haba phi la ong kumta te Bah, nga tharai kan bha ba ngin ia pynkut nia noh kumta.".

Hangta, u Knii u la kylli biang ia i Sortimai "katta ruh im pat wan?". "Balei Bah" la ong i Kmie i Sorti, "phi don ei ei ban ong ha i?". U Knii nangta u la jubab, "phi i Kmie i Sorti, wat la mangi, ngi la pynkut nia kumta ruh, hynrei nga tharai kan khambha ban kylli jingmut na i ruh. Ioh lehse, ma i pat i don jingmut da kumwei - namar nga sheptieng ha kum kine ki kam, ban shu pynbor ia i, kam long da lei lei ruh kaba shongnia". Hamar kata ka por i Sortimai i la rung ha iing shetja, "Are i Ma Rangbah du" la ong i Sortimai "phi la wan slem Mama?" "La shu bit hi" ong u Knii, "Shong shong hangto Thei, nga don eiei ban ong ha phi". "Hangta, i Sortimai i la shim ka lyng-

knot bad i la shong hajan jong u. I Sortimai i la khmih lynti aiu ba u Knii un ong ha i. Kumta i da pynshah shkor bha.

"Thei" la ong u Knii "kumno kein phi pyrkhat ia kato ka kam? Phi mon hi ban long ka Mahadei? To iathuh kein ha ngi mynta khnang ba ngin tip kumno ngin leh". I Sortimai, kum ka khynnah ka ba dang sotti bad kaba ieit ia la ki jong ki kmie ki kpa, nyngkong eh ka la ong "mama, haba nga pyrkhat na kawei kawei liang nga sngew ba ngam lah kumne muk mak ban khlad na i mei i pa, iba la pynsan pynrangbah ia nga katne. Haba ngan long ka Mahadei, hooid, ia nga shimet, ngan mad ia ka jingsuk, hynrei ka jingjynjar pat seh, ka lah ban wan ia i mei i pa, ha ki sngi ka jinglong tymmen jongki—mano ban tip?". Haba u Knii u la iohsngew ia kane, u la pyrkhat bad u la ong "Thei, ka jubab jongphi ka long kaba shongnia shisha, hynrei la katta ruh, toi phi la dei kein ban pyrkhat pat na kawei ka liang. Tharai lada phi la iashong iasah bad u Syiem ha ka Khet, hato phin nym wan jngoh shuh ia ngi? Nga ngeit phin nym lah satia ban leh kumta; hynrei phin iai wan hi sha iing barobor, wat la phi long kumno kumno ruh. Shuh shuh, nga tharai, phin kham iohlad khambha ban iarap ia i mei i pa hapdeng ka jinglong tymmen jongki". Haba i la iohsngew ia kata i Sortimai sa shisien i la ong biang "Mama, ka long kaba shai kat ka sngi, ba da lei lei, ngan ym lah klet ia i jong i mei i pa. Lada ka lynti ka shah, hooid, nga lah ruh ban ialam ryngkat ia ki shano shano ba nga leit. Tang ba lada ka long kumno kumno ruh Mama, tang kane kawei nga khlei ha khmat jongphi ba nga kloi ban kohnguh ia kaei kaei baroh kaba phi ia pynbeit".

Hadien jong kane ka jingiakren, baroh shi iing, ki la ia beit ban phah ia i Sortimai ban long kum ka Mahadei. Kumta ha ka sngi ba la ia buh, ki

arliang mamla ki la ia poi. Hapdeng ki kñi ki kpa, ki kha ki man, bad ki lok ki jor, i Sortimai bad u Syiem Rymphum ki la ia pyndep ia ka suit ka shor, ka thoh ka tar, ba kan neh ka longkha ka longman, ban iaroi iapa parum pareh bad ban sah khana pateng la pateng.

Hadien ba i la shongkurim, kumba ju long ka rukom, i Sortimai i la leit ban shong bad u Syiem ha Mawlyndem. Kumjuh ruh u Syiem ynda u la dep shongkurim, la pynkiew Khet ia u, katba kum ka riti ka dustur jong kata ka Hima.

Lynnong—4

Ynda u Syiem Rymphum, bad i Sortimai ki la iashong iasah kumba katto katne snem, ki la ioh arngut ki khun shynrang. Kine ki khun ki la long ki khynnah kiba itynnad bad kiba da bhabriew shisha, kum ki khun syiem shisha. Naduh ba ki dang rit, ka kmie jongki ka la hikai, kumno ban im ha ka lyer jong ka tip briew tip Blei. Nangta, ka ju pyrshang ruh ban iathuh khana ha ki ia kiba bun ki riewshlur ha ki por hyndai. Shuh shuh, la hikai ruh ia ki ban khmih thuh bad ban bud ia ka nuksa jong u kpa jongki.

Hadien ba u la synshar lajan kumba shiphew snem eiei, u Syiem u la kwah eh dik dik ban leit jngoh ia la ka jong ka hima kaba don sha ri dkhar. Kumta ha kawei ka sngi, u la khot ia la ki myntri ban ia kren ia pyrkhat shaphang kane ka jingleit jongu. Ynda ki la ia kren ia bun kiei kiei ha kaba khadduh, la pynbeit ba lada ka long kumno kumno ruh, ba u Syiem u dei ban leit jngoh ia ka shisien. Ha kata ka jingleit jongu, u Syiem u la ong ruh ia ka Mahadei ban ia leit lang bad u ryngkat ruh bad ki khun. Nangta u Syiem u la hukum ruh ia la ki shakri ban pynkhreh kawei ka lieng na ka bynta jongki.

Ynda ka sngi ba la iabuh ka la poi, baroh ki la iamih na shnong da ka jingkmen. Kum ka dak jong ka jingburom ia u Syiem haba un sa leit jingleit bun bun ki briew ki la wan ban kitbok kit rwiang ia la u Syiem bad ka Mahadei. Ynda kiei kiei baroh ki la biang, nangta baroh sawngut ryngkat bad u Myntri Rangbah, ki la mih bak na la iing.

Namar ba ka lynti ban poi sha ka kad lieng ka long kaba kham jngai, u Syiem u la pynbeit ba kin ia leit da ka kali kulai. Kumta katba ka kali kulai ka nang iaid suki suki, ki paidbah pat nadien, katno ba ki ia pyrta "Leit suk ko Paiem...Leit suk ko Paiem". Haba ki la ia iaid kumba katto katne, ki paidbah ki la ialeit phai noh sha la iing. Katba ka kali kulai ka nang iaid bad ba ka sngi pyrem ka nang shit, kumta ki khun jong u Syiem baroh arngut ki la shoh samthiah bad iohthiah. U Syiem pat bad u Myntri, ki nang ia bun nia ia kiba bun ki kam hima sima kiba ki dei ban pyndep sha ri thor, katba ka Mahadei pat, ka nang ia song kwai hateng hateng ia ki baroh arngut.

Ynda ka sngi ka la phai noh, ki khun u Syiem ki la ia kyndit thiah bad ki la pan ja sngi. Kumta ki la pynsangeh ia ka kali kulai ha kawei ka jaka kaba don hajan kawei ka wahduid bad ki la iabam sngi hangta. Katno ba kita ki khynnah ki sngew muja namar ba kim pat ju iohmad kaba kum kata ka jingleit mynno mynno ruh.

Nangta, ynda ki la ia dep bam ja sngi, sa shisien pat ki la ia kiew ha ka kali kulai, ban sdang biang la ka jingleit. Kumba ju long ka rukom jong ki khynnah, kumta katba kata ka kali kulai ka nang iaid, maki pat ki la nang ia bun nia bad kylli ia kane bad katai bad kumta ter ter. Khadduh eh, ha shwa ban kem iong reiñ, ki la iapoi ha kawei ka jaka kaba don harud duriaw. Te namar ba ka por ka la miet, ki la iathiah miet noh hangta, ha ka iingbasa kaba u

Syiem u la phah pynkhreh lypa. Kumta ynda ki la iahiar na ka kali, baroh ki la iathait bha namar ba ki la iashong s!em slem bad ba ka lynti ruh ka la long kaba jngai.

Namar ba kata ka jaka ka long kaba dang hap hapoh ka jingsynshar u Syiem Rymphum, ynda ki paidbah ki la tip ba u Syiem jongki u don hangta, baroh baroh ki la mih na la ki iing ban wan ai khublei ia la u Syiem. U Syiem ba pli, nalor ba u la thait, um banse ban shah shkor ia ka jingud jingnam jong ki paidbah. U Myntri Rangbah ruh ha la ka bynta, um banse, wat la u thait u jrem katno katno ruh ban iarap lem ia u Syiem. Kumta ha kata ka miet, u Syiem bad u Myntri Rangbah ki la hap ban ia peit miet wat la ki dei ban leit jingleit, kum la shai dang step ngir.

Ka Mahadei pat bad la ki khun, namar ba ki la thait than, ki tang shu ia lah bam ja miet, ki la iathiah noh dangshai, namar ba ki kwah ban khie pat la shai dangstep na ka bynta ka jingleit jongki. Kumta da kumne ki la ia pynlut ia ka por ha kata ka sngi.

Lynnong—5

Ynda ki la iakhie thiah lut baroh ha ka sngi kaba bud, bad ynda ki la iadep bam dep dih lut, sa shisien pat, baroh san ngut ki la ia mih na kata ka iingbasa ban leit sha ka jaka rieh lieng. Haba ki la poi hangta, la don artylli ki lieng kiba la pynkhreh lypa na ka bynta jongki. Hangta u Syiem u la phah ia ka Mahadei bad la ki khun ban shong ha kawei ka lieng katba ma u bad u Myntri Rangbah ha kawei pat ka lieng.

Ha shwa ba kin kiew ha ka lieng, ki maji ki la kyntiew nyngkong shwa ia ki mar ki mata, ki tiar ki tar jongki ha kata ka lieng. Ynda ki la dep kyntiew lut, nangta, baroh ki la ia kiew ha

la ki lieng. Hangta, ka lieng kaba shong u Syiem bad u Myntri Rangbah ka la iaid ha khmat ha khmat bud sa kata ka lieng kaba shong ka Mahadei bad ki khun.

Katba ka lieng ka nang iaid, katno ba ki khun u Syiem ki ia rkhie sngewbha bad ba ka mynsiem jongki ka dap tang da ka jingkmen. Ban pynbyrngia ia ki, ha kata ka jingleit, ka Mahadei, ka la iathuh khana kai ha ki shaphang bun kiei kiei. Kumta, suki suki, katba kata ka lieng ka nang mareh, kita ki khun pat baroh arngut ki la iohthiah lyngngai, bad kim tip eiei eiei shuh.

Ynda ki la ia iaid kumba katto katne por eiei, kynsan kynsan, ha ka por ka bym poi pyrkhat, ka suiñ bneng ka la shu dum ryngkhat ngaiñ bad ka eriong erngit ka la khie buk bad ka la shoh ia kita ki lieng baroh artylli. Hangta la dum ka bneng la dum ka khyndew ngaiñ. Ka Mahadei kaba pli kaba don tang marwei bad la ki khun, kam nang ban leh eiei shuh, lait sa tang ban shu pyrta "Rap......rap......rap......laiap......laiap......laiap......". U Syiem ruh kumjuh, katba kata ka lieng ka nang khih shane bad shatai, um kynmaw eiei shuh lait sa tang ia ki khun bad ka Mahadei. Hynrei hapdeng kat kata ka jingkhih phaloh jong ka duriaw, da kumno keiñ un iarap. U la shu pyrta kum uba bieij "Ki la iap...ki la iap...ki la iap .." ..Wow kaba kat kata ka jynjar kaba ki mad. Nangta, ynda ki khun ki la kyndit na kaba iohthiah baroh arngut ki la ia kdup ia la ka kmie ryngkat bad ka jingsheptieng kaba khraw.

Ynda ki la ia ksaid hangta slem slem, khadduh eh, u maji uba ñiah ia kata ka lieng ba shong ka Mahadei, u la iohi kumno re kumno ia kawei ka dew lynnong kaba don hajan hangta bad u la ialeh shitom ban pynpoi ia kata ka lieng shata. Katba kata kawei pat ka lieng ka la poi sha kawei pat ka jaka, kaba don jngai bah nangta.

Ynda la poi ha kata ka dew lynnong, u maji u la shem ba kata ka lieng jong u kam long shuh. Kumta u la ong ia ka Mahadei ba kan nang shong hangta shipor, katba ma u pat un leit noh sha shiliang jong kata ka duriaw ban wallam da kawei pat ka lieng ban kit pat ia ki nangta. Ka Mahadei ha ka jingbymbanse, ka da kyrpad eh ia uta u maji ba un wan phai pat sha ka, lym kumta, maka bad ki khun jongka baroh arngut kin shu iap thngan ha kata ka dew lynnong. U maji ruh, khlem da kyrngah, u la kohnguh ia ka. Kumta uta u maji u la mih noh na kata ka dew lynnong da kaba shu jngi na kata ka duriaw ban poi sha shiliang.

Kumjuh de, u Syiem bad u Myntri, da ka said ki la poi sha kawei pat ka jaka. Ynda ki la poi ha kata ka jaka riehlieng, U Syiem um lah shah shuh, u la shu iai kylli na kiba bun ki maji kiba poi hangta, la ki iohi ne em ia ka Mahadei jongu bad ki khun. Bad baroh kat kiba u ia kynduh, ki ong ba kim iohi ia ki haei haei ruh. U Syiem u la shong hangta, kumba katto katne sngi. Ynda um shem sabut eiei shuh shaphang jongki, u la ong ha u Myntri Rangbah, "Keiñ noh phi Myntri...ia ngin ia leit noh...Imat ki la ia iap jyllop lut baroh". U Myntri Rangbah, kum u briew uba la kham tymmen, hapdeng kat kata, u la pyrshang ban pyntngen ia la u Syiem. Khnang ba u Syiem un kham sngew shngaiñ, u la ong "Ia phi Paiem, haba ngim ioh sabut shuh kumne, lehse, ki iap jyllop ne ki la poi sha kawei pat ka jaka kaba don hapoh ka hima jongngi. Lada ki dang im, wat khuslai, ngin sa ia shem pat bad ki". U Syiem uba ka khlieh jong u ka la thyllan da ka jingkhuslai, ha kata ka kut lad, u la ieng joit nangta ban wan phai pat sha la shnong.

Haba ki la mih na kata ka jaka, ki la ia iaid da ka kjat bun bun sngi. Bad ha man ka shnong ba ki rung, kim pep ban kylli eiei shaphang la ki khun bad ka Mahadei. Hynrei ym don mano mano ruh ba tip

ne bna eiei shaphang jongki. Ynda u Syiem u la ngiah ban pyrkhat khuslai shaphang jongki, khadduh u la ong, "Myntri, imat kane ka pyrkhat khuslai kam ju phoida eiei te. Nga la kut jingmut ba ngan nym pyrkhat khuslai shuh. Ai kin long katba ki long". U Myntri haba u la iohsngew ia kita ki ktien, u la kyndit, namar ka jingrangbah jingmut jong u Syiem bad u la ong "Paiem nga sngewthuh mynta ba phi la rangbah shisha. Dei kumta keiñ Paiem. La phi khuslai makna katno katno ruh, phin lah leh aiu Paiem, haba u Blei pat u thmu da kumwei. Dei tang ban shu sngewhun beit ba kiei kiei baroh ki jia kat kum ka jingpyniaid jongu". Hangta u Syiem u la sngewtngen shikatdei eh. Ynda ka jingleit jongki ka la kut, baroh arngut ki la iapoi suk sha la ïing.

Haba u Syiem u la poi ha shnong bad ki la tip ia kaei kaba la jia baroh, bun bun ki paidbah, khamtam, ki tymmen ki san, ki la wan ban sngewlem ia u. Khamtam lei lei, ka Syiemsad kaba da ieit thep mynsiem katta katta ia la ka pyrsa kurim bad ia la ki khun ksiew, ki ummat jong ka ki iai tuid hin shi hin da ki bun bun taïew. Ki Myntri ki korbarri jong ka Hima pat ha la ka bynta, ynda ki la lum ia ka Dorbar Hima, da kawei ka jingmut ki la iakut ban phah briew sha baroh sawdong ka hima wat shaduh ri dkhar ban leit kylli byrthew la ki tip ei ei-hangno ba ka Mahadei bad ki khun ki don mynta. Ki kyrwoh ka Hima, khlem thiah khlem dem shuh, da ki bun bun taiew, ki la her sha man la ki dong ban leit kit ïa kane ka khubor. Ka por ka la iaid da ki bun bun bnai, hynrei wat ha kata ka jingpyrshang jongkï, kat kiba la ia wan phai, baroh ki ong ba kim tip eï ei shaphang jongki. Kumta ter shi ter, uwei hadien jong uwei pat, ïa kajuh pa kajuh ka khubor ki wallam—Baroh ki la pyrshang leh noh ei.

Lynnong—6

Ha kata ka dew lynnong, ym don uwei ruh u jingthaw ba im lait sa tang ki dieng ki siej bad ki syntiew ki skud kiba malu mala. Ynda haba u la leit noh, ka Mahadei, kam banse, katba ka lah synei, ban sher dara ha kata ka dew lynnong, tangba kin lait malu mala na ka sngi bad ka lyer. Ha kata ka miet kaba nyngkong, ynda ki la dep bam jingbam, kaba la lah rah lypa, ka Mahadei bad ki khun ki la leit thiah ha kata ka ing dara.

Haba ka miet ka la wan, ki khun, ha la ka jinglong, tang ba ki la don hajan jong ka kmie, kim pyrkhat ei ei shuh bad ki la iohthiah lyngngai. Ka Mahadei ba pli, namar ba kam pat ju mad kaba kum kane, baroh shimiet kam nang ban iohthiah. Lajan baroh shimiet, ki ummat ki la tuid na ka khmat jongka ryngkat bad ka duwai phirat ba u Blei un da un ker ia ki ha kata ka dew lynnong.

Ka miet ka la long kaba jlan katta katta Hynrei ha shwa ba ka sngi kan prong na lyndet jong ki lum, ka Mahadei kam lah shan shuh, ka la iohthiah jar shipor bad ka la kyndit ynda haba ka sngi ka la ieng bha. Ynda ka la kyndit thiah, ka la ai bam sa ia la ki khun bad ka la ia shong kai byrngia noh bad ki.

Ka sngi pyrem, ka la nang ieng bad nang shit katta katta ha kata ka dew lynnong. Haba ka sngi ka la shit tyngeh, sngew kum ban pait ka khlieh, ka Mahadei ka la pynrieh noh ia la ki khun ha kata ka iingdara. Kumba ju long ka rukom jong ki khunlung, wei phi la ong ia ki ba kin shong khop, tang katta ki la shoh samthiah. Kumta ruh ka la long ia kita ki khun u Syiem. Ynda haba kine ki khynnah ki la iohthiah, ka Mahadei ka la khuslai marwei marwei kumno kein kan ioh lait noh nang-

ta. Katba ka nang pyrkhat wei briew, ka ieng ruh artad ban mih habar jong kata ka iingdara, ka da iehnoh ia kita ki khynnah hangta, ba ki dang ioh thiah. Nangta ka la iaid sharum sharum shaneng shaneng jong kata ka dew lynnong, da kaba kyrmen, lada don kano kano ka lieng kaba wan iaid najan nangta, kan khot ban iarap lem ban kit noh ia ka bad ki khun na kata ka dew lynnong. Katba ka nang iaid ryngkat bad ka jingkhuslai ha ka mynsiem, kyndit ka la iohi ia kawei ka lieng kaba wan sha pyrshah jongka. Ynda ka la khmih thuh bha, ka la dap da ka jingkmen ba dei uta ujuh u maji uba la wan shaw ia ka. Nangta ka la khawoit kti bad mareh shajan jongu.

Ynda u maji u la hiar na ka lieng, da ka mynsiem kaba kmen ka la pdiang sngewbha ia u. Hangta ka la iathuh ia ka jingshem jongka baroh shimeit. U maji ha ka jaka ba un pyrkhat sngew synei u la sdang pynban da ka ialuh samla. Nangta u la ong ia ka ba kan pynkloi ban leit noh bad u. Haba ka Mahadei ka la iohsngew ia ki ktien jongu, shiphang ka la peit lyngngoh. Hynrei jait ba ka dei ha kata ka dew lynnong, kaba pli kam banse ban syrpai syrpud da ki ktien jali jaum tang kumno ba kan ioh lait noh na kata ka dew lynnong. Nangta, khlem da bun ktien shuh, ka la lum ia ki tiar ki tar katba ka don bad ka la leit ban buh ha kata ka lieng.

U maji uba la pun lypa ia ka jingsniew ha la ka dohnud, ynda u la iohi ba ka Mahadei ka la kiew ha ka lieng ban leit buh ia kita ki mar ki mata jongka, kloi kloi u la rynsied ha kata ka lieng bad u la rong noh bak ia ka nangta. U da iehnoh ia kita ki khun ha kata ka dew lynnong. Ka Mahadei hangta ka la poi ha ka lyngngoh ngain. La ka la kyrpad ia u katno katno ruh ba un da leit shaw ia ki khun, hynrei um man sngap satia. U la king pynstet katta katta ia la ka lieng. La ka

la pyrta, ka la iam ba un sngew synei ia ka, hynrei ma u pat wut wut ha la ka pyrthei. Ynda haba u la sngew salia ia kata ka jingkyrpad jongka, khadduh u la ong ha ka, "Sngap jar .. mynta pha la dei ka tnga jongnga—ngan king ia pha kat sha ba nga mon. Ngam pyrkhat eiei ia ki khun jongpha tang ba nga la ioh ia pha". Ka Mahadei haba kam don bor eiei shuh; kam banse ban shu sngap noh jar bad ban shah pyniaid kat sha ba u ialam. Nangta u maji u la ia-lam ia ka, sha kawei ka shnong kaba jngai bha.

Wat la ka jingiatip lem jong ka Mahadei, kam kwah satia ban iashong iasah bad uta u maji, hynrei haba u maji u la byrngem byrsit ia ka bad ba u da thew ruh wat ban pyniap ia ka lada kam kohnguh ban long ka tnga jongu, da ka jingbymbanse tang ban lait na ka jingiap, ka Mahadei ka la thom ia ka sang. Kumta naduh kata ka por ka Mahadei ka la long ka tnga jong uta u maji ha kata ka ri nongwei.

Ki sngi ki bnai ki snem ki iaid stet katta katta. Wat la ka Mahadei ka don ha kata ka ri nongwei, pynban man la ka sngi kam ju klet ban pyrkhat ia la ki khun kiba la shah ieh hangta ha dew lynnong. Man la ka sngi, kam ju pep ban dwai ba u Trai Kyn-rad Un da un ker ia ki na ki jingma jingmynsaw. Teng teng haba u tnga jong ka u i phuhmat, ka la ju khroh ia u ba un leit biang sha kata ka dew lyn-nong ban wallam ia kita ki khun sha kata ka jaka. Pynban u maji um patiaw eiei ruh.

Ynda ka la iashong iasah bad u kumba katto katne, ka Mahadei ka la ioh ka jingshaniah jongu. Hooid, u la ialeh katba lah ban pynieit ia ka ba kan nym phet shuh na u. Pynban ka Mahadei pat ha la ka mynsiem, ka da thrang dik dik ban phet noh nangta. Kumta ha kawei ka janmiet ynda u la wan na ka jingbylla, u maji u la ong ha ka, ba la shai ka sngi u dei ban leit kit jingkit sha kawei ka jaka kaba kham jngai nangta. U la ong ruh ba u dei

ban jan na ïing kumba ar ne lai taiew ei ei. Kumta u la khroh ia ka Mahadei ba kan khmih ma ka ïa ka ïing ka sem jong u. Ka mahadei ruh khnang ban tyllep eit miaw ia ka jingsngew jongka, ka la kohnguh mon sngewbha ban leh ia kaei kaba u ong. Kumta ha ka step jong ka sngi kaba bud, ka Mahadei ka la khie dang step ngir ban pynkhreh na ka bynta ka jingleit jongu. Hadien ba ka la pynbiang nadong shadong, ka sa kyrsiew ia u ba un khie noh. Ynda u la dep bam dep dih, u maji u la mih bak ban leit la ka jingleit. U da kmen ha la ka mynsiem ban ioh ka tnga kaba kum ka Mahadei.

Ynda haba u maji um don shuh ha ïing, ka Mahadei ka la pyrkhat weibriew ba kane ka long ka por kaba biang eh ia ka ba kan phet noh na kata ka jaka. Kumta ka la puson marwei marwei, "shaei kein ngan leit?" Khadduh, ynda ka pynshongnia bha nadong shadong ka la rai kut ha kata hi ka janmiet, ba kan phet noh na kata ka shnong ha ka sngi kaba bud. Ha shwa ba ka step kan poi, ka Mahadei ka la nang ngam jylliew ha ki jingpyrkhat—Shaei kein ngan leit? Lada nga kwah makna ban leit sha shnong—da kumno kein ngan ïthuh lynti. Bad lada nga ïthuh makna ia ka lynti—ngan leit wad ïano kein hangta. I mei ruh im don shuh, ipa ruh im don shuh, ki khun ruh kim don, ngan leit leh aiu kein hangta". Hangta ka la pyrkhat bad ïai pyrkhat, ha kaba kut ka la rai ba kan shu iaid wir noh kat shaba poi.

Dangstep ha ka step jong ka sngi kaba bud, ka Mahadei ka la khie ban pynkhreh ia la ka jingleit. Ynda ka la dep sum dep sleh bad bam jingbam, khadduh hangta, ka la rwai—

"Ah ko pyrthei—pyrthei ka jingmaïa,
Haduh katne—pha la wan shet ïa nga;
Na ïing ! Mei— da jingbanse nga mih
Lawei ka jingsuk dik dik nga ïai khmih.

Ynda ha dulan, nga mut jingsuk ka don
Pynban da khongpong ia nga ka shet ka phon
Nusib ba la thoh ki blei ha shyllangmat
Ia ka ban pyrshah ka hap tang ka suhsat.

Ah ko Khun ...Khun ba thep mynsiem,
Shaei shuh ngan shem—Ko paila soh Syiem,
Dusmon shisngi ia phi u shet kylla
Ka sang nga thoh tang ba ngan lait jingma.

Nangne mynta ngan mih—Shaei ngan poi?
Ki jingjymiar nga tip kin wan kynroi;
Ah Blei Trai kynrad—To ialam ma Me,
Lynti ba lwait—Ki khyrdop nar to plie.

Lada ka Hok ka ieng—Sei ki sa khi
Khun ba nga ieit eh—Ngan shem pat ia ki;
Jingiaid pyrthei kan wai—Ynda ngan mad
Ynda ki ummat kthang kin sa ryngkat."

Tang shu dep kynud ia kane ka jingrwai, ka Mahadei ka la mih bak na ring. Ka la ieh lut ia kiei kiei baroh kiba dei ki jong u maji. Da kumta ka la sdang ia ka jingiaid pyrthei jongka.

Lynnong—7

Hangta ha dew lynnong, ym don ei ei ruh, ki jingthaw kiba im bad kata ka jaka ka long kaba kynjah palat. Te kita ki khun syiem ki la sah khun swet hangta.

Ynda kita ki khun syiem ki la kyndit thiah, baroh arngut, ki la ia pyrta "Mei...Mei...balei shano phi rieh?" Ah sangsot! Sepei ki jingpyrta, ym don ba jubab mano mano ruh. Haba kim lap ia ka hangno hangno ruh, wow ki la iam la lyniar la kum ban pait ka ryndang. Hynrei baroh ki la sepei. Teng teng uta u hynmen, uba la don kumba hynniew snem ei ei, katba u nang iam artad,

u la ong "Mo Mei...Mei....ngin thngad noh...ngin ym mlien shuh....Alle noh seh, i hep i la thngan". Wow, ka jingsangsot, kat kita ym pat ju don mynno mynno ruh. Ynda la poi ha ka khim khait, uta u hynmen, u la leit wad bam ruma sha kata ka ïing dara kaba ki iathiah bad u la lap ba don shisong ka ja kaba la song ha ka sla. Ynda u la ioh ia ka u la leit ban khroh ia u para, uba dang saw snem ei ei bad u la ai bam ia u. Haba ki la dep bam ja baroh arngut ki la ialeit thiah ha ka dara.

U Hynmen, uba la kham san, baroh shimiet um nang ban iohthiah namar ba u sheptieng ia ki ksuid ki khrei. Ym lah ban mut dur haduh katno ba ki la shah jynjar ha kata ka miet. U hynmen u ialeh katba lah ban khroh ban kjor ia la u para bad u da kdup bha ruh ia u haduh ba un da iohthiah. U Hynmen ruh namar ba u la peit baroh shimiet, ha shwa ba ka sngi kan mih, u la shoh samthiah bad iohthiah lyngngai haduh ba kan da ieng bha ka sngi. Ynda ki la ia khie thiah, u Hynmen namar ba u la kham sian, u la phut da ki 'lang lung kiba don ha kata ka dew lynnong bad u la ai ha la u para bad ialade ruh. Katba ki dang bam phlang kumta, u hynmen u la iai ong artad ha la u para "Hep bam ma phi 'lang lung 'lang lung...bam ma nga 'lang eh 'lang eh— ba ngin kdang ngin heh Mo Hep". Da kumta la bat ia ka jingim jong kita ki khynnah ha kata ka dew lynnong.

Te la don sha shiliang kata ka dew lynnong, kawei ka shnong kyndong kaba rit. Ha kata ka nongrit, la don shijur ki tymmen kiba khlem khun khlem kti. Ka jingim jong ki ka long tang da kaba ri masi ri blang, ri sniang ri syiar bad kiwei kiwei. Wat la kita ki tymmen ki im hapdeng ka spah ka phew, pynban ka dohnud jongki kam don jingsuk satia namar ba ki kwah eh ban ioh

khun. Khamtam lei lei, ynda haba ka met jongki la noh, bunsien ki ju pyrkhat khuslai mano kein ban peit ban i ia ngi ynda ki la tymmen bha. Mano ban shimti ia kine ki jingri jingduk kiba katta katta.

Hapdeng jong kita ki jingri katta, la don kawei ka masi khem dud kaba uta u tymmen u ju ri ju bsa bha ia ka kham palat ban ia kita kiwei pat khnang ba kan kham lah ban ai dud kham bun ia ki. Kane ka masi, kumba ju long ka rukom jongka, ynda u trai u la plie na sem ka ju ieit ban leit bam phlang ha kawei ka jaka kaba don harud duriaw namar ba u 'lang lung u bun bha hangta, ryngkat bad kiwei kiwei de ki masi. Kumno re kumno, ha kawei ka sngi, ka la ioh sngew ia ka jingiam jong kita ki khynnah ha kata ka dew lynnong. Ynda ka la ioh sngew ia kata ka jinglynniar, imat don kaei re kaei kaba la ktah ia ka. Kumta ka la ryngkoh pum ha kata ka duriaw ban jngi sha ka dew lynnong. Haba ka la poi hangta, ka iohi ia kita ki khynnah baroh arngut ba ki ia iam Kine ki khynnah ki tang shu iohi ia ka, ki la sheptieng bad ki la phet ban rieh ha kata ka ring dara. Kata ka masi pat, ynda ka la iohi ia kine ki khynnah arngut, kata ka sap kmie kaba don hapoh jongka, ka la trei ia ka. Kumta ka la leit ha kata ka dara kaba ki don ban syrpai syrpud ia ki, ka jliah ia ki naduh khlieh haduh kjat. Ynda ka la iohi ba ki la sdang ban ia juh, ka la dem khrup ha madan bad ka la ai buin ia kine ki khynnah. Haba ki la kdang bad iohthiah, kane ka masi ha kata ka sngi ka la sah baroh shisngi ha kata ka dew lynnong. Ynda la janmiet, ha shwa ba kan leit phai sha la sem, ka la ai buin biang ia kita ki khynnah. Ynda ki la kdang ka la wan phai noh sha la sem.

Ynda u trai u la iohi bunsien bunsien ba kane ka masi man la ka sngi kam ju don satia ha

la iing ne bad ka khynhun, u la lyngngoh shibun eh. Tip shaei kein kane ka masi ka leit man ka sngi? Hynrei kaba nang pynlyngngoh shuh shuh ka long ba kam pat ju jah iing mynno mynno ruh. Hangta, u la pyrkhat, tip kumno ngan leh ba ngan tip ia ka jingshisha. Kumta ha kata ka sngi kaba bud, u tang shu mar ia plie masi, u la buddien ia ka shano ba ka leit bad u la iohi ba ka leit sha shiliang duriaw. Hangta u la pyrkhat. weibriew "tip kane ka masi ka leit leh aiu kein hangta" Haba um lah ban ap haduh ba kan da wan phai, u tymmen u la wan phai noh sha la iing Ha kata ka janmiet, u la pyrkhat sa pyrkhat, ka leit leh aiu kein shata. Te ynda u la pyrkhat sani bha, u la kut jingmut ban leit bud shaduh kata ka jaka ba kane ka masi ka ju leit.

Ha ka step jong ka sngi kaba bud, tang shu mar ia plie ia ka sem, ka masi ka la leit beit sak sak, kumba ka ju leh man ka sngi bad uta u tymmen ruh u la bud ia ka. Ynda la poi harud duriaw, ka masi ka la ryngkong pum ha um, u tymmen ruh u la bud lem bad u la bat na u tdong jong ka masi, haduh ban da poi ha kata ka dew lyı nong.

Kita ki khun syiem kumba ju leh man ka sngi, ki la ap lypa lano ba kata ka masi kan wan. Ki tang shu mar ia iohi ia ka, man la ka sngi ki ju ia pyrta "Ka mei masi la wan . . ka mei . . la wan" . . Ynda la poi ha kata ka dew lynnong, ka masi kumba ka ju leh, ka la jliah ia ki bad hadien kata ka sa dem ban ai buin ia ki.

Ynda u tymmen u la iohi ia kine ki khynnah, hangta u sa sngewthuh balei ba kane ka masi ka jah man la ka sngi. Khamtam lei lei, haba u la iohi ia kine ki khynnah arngut, u la kmen haduh ka bym tip briew shuh, namar u la ioh khun ei. Nalorkata, sa ba kine ki khynnah ruh ki long kiba bha briew, u tymmen u la pyrkhat weibriew, imat kine ki khynnah ki dei ki khun syiem. Nangta,

kaba nang pynlyngngoh shuh shuh ka long, mano keiñ ba la wan bret ia ki shane. Ynda u la pyrkhat, u la tharai beit ba kane baroh ka mih na ka jingdusmon jongno re jongno. Katba u nang ngam jylliew ha ka jingpyrkhat, u la kum ong halade "Lada kane ka masi kan ym wan shane, tip katta kine ki khynnah kin long kumno?" U tymmen ynda u la ring nia bha ia kine kiei kiei, u la iaroh halade marwei ia ka jingstad jong kata ka masi. U la dap ruh da ka jingsngewbha namar ba dei ma ka kaba la ri la kdup ia ki namar ba ki la lait na ka jingiap. Hadien kata, u tymmen u la ialam noh ia kine ki khynnah sha la iing:

Ynda la poi ha iing, katno ba ka tymmen jong u ka la dap da ka jingkmen, namar ba ki la ioh khun ei. Naduh kata ka por, kat shaba ki leit ki wan, ki dap tang da ka jingphuh sam rkhie bad da ka jingkmen. Ym tang ma ki kiba kmen, hynrei naduh ki lok ki jor, ki marjan marpa, ki kha ki man, ki kur ki jait, baroh ki ia kmen lem na ka bynta kane. Kumta ha ka sngi Lyngka kaba bud, ynda u tymmen u la ia wer lut ia ki kha ki man, ki lok ki jor ki marjan marpa bad ki para shnong baroh, hangta u la pynlong ka jingkhawai kaba khraw ha ka sngi ba buh kyrteng ia kita ki khun Syiem. Ka kyrteng jong uta u hynmen ka la long u Shanbor bad ka kyrteng jong u para pat ka long u Seibor. Kumta, naduh kata ka sngi, u Shanbor bad u Seibor ki la shong ha kata ka shnong ha kaba ka jingim ba synlar jong ka lyer nongkyndong ba nylla ka beh.

Lynnong—8

U Syiem Rymphum jong ka Hima Mawlyndem mynta u la met iaw bha, bad u ñiuh lieh ruh u la sdang ban phuh. Ki myntri ki korbar ri, bunsien bunsien ki la pyrshang ban pynbor ia u ba un shong kurim biang, hynrei ma u pat um ju pynsngew wat tang shi saphit ruh. Teng teng haba u la sngew kyllut ia ka jingong jongki, bunsien u ju pynkutnia da kaba

ong ba nga ngan sumar beit tang ia i mei haduh ba in da iap. Kumjuh ruh ka kmie jong u, ka la iai ong ia u ba un shong kurim biang, namar ka ong, hadien ba nga la iap mano pat ban peit ban khmih ia u, ynda u la tymmen. U Syiem pat ha la ka pyrthei um ju phohsniew mynno mynno ruh ba un shong kurim biang. Wat haduh ka por shuwa ba kan leit noh, ka kmie jong u ka la ong pa iai ong ba un sngap ia ka jingbthah jongka; namar ba ka pyrkhat sngewlem shisha na ka bynta jongu. Haba u Syiem u la ngiah ia kane ka jingai jingmut, u la ong ha la ka kmie, "Ko Mei, nga sngewthuh ba phi ieit shisha ia nga. Namarkata, ko Mei, ngan nym iehnoh da lei lei ruh ia phi, hynrei ngan ri ngan sumar ia phi haduh ba phin da khlad noh na kane ka pyrthei". Ka kmie jongu, ynda ka la iohsngew ia kata, ka la ong "Ko khun, wat nym pyrkhat than tang ia nga, hynrei to pyrkhat ialade ruh". Hynrei u Syiem u la ong pat, "ko Mei, lada kata ka jingieit jongnga ia phi kam lah ban wallam ia ka nongkylliang, da kaei pat ka lynti, ba ngan shem ia ka?". Hangta, ka kmie ka la sngew hun ia ka jubab jongu bad kam ju ong ei ei shuh ha u shaphang kane ka bynta. Hadien katto katne por ynda ka la tymmen bha, ka kmie jong u ka la khlad noh na kane ka pyrthei. Ha shwa ba kan dkut mynsiem, ka la kyrkhu kyrdoh ia u.

Haba ka kmie jong u kam don shuh, u Syiem u la sngew blaw haduh katta katta. Ha kawei ka sngi katba u dang pyrkhat jylliew ia kaei re, la wan u Myntri Rangbah. U Myntri Rangbah, haba u la iohi ba u Syiem u pyrkhat jylliew ia kaei re, hangta u la kylli. "Ko Paiem, kaei kein phi pyrkhat jylliew?" U Syiem hangta u la jubab. "Ko Myntri, haba nga pyrkhat haduh katno ba i mei i la ieit ia nga, kata ka la pynpyrkhat ia nga, kaei ba ngan leh, khnang ban pynsah nam sah kyrteng ia i mei ha kane ka pyrthei". U Myntri Rangbah haba u la iohsngew ia kata, u la ong, "Balei Paiem, ba phim tei noh da uwei

u mot—ym dei keiñ kum kito kiba ngi ju iohi kynrei—hynrei u mot uba da kat u mot shisha". U Syiem, nangta, u la phuh samrkhie rymmuiñ bad u la ong "Pleng, phi ruh phi poi sha kaei kaba nga ruh nga don jingmut". Hadien ba ki la ia kren bun kiei kiei, u Syiem u la kyrpad ia u Myntri Rangbah ba un thaw lad ban phah leit wad ia ki nongtei kiba stad tam ban tei ia uta u mot.

Hadien ba la dep ia pynbeit ia kine kiei kiei, u Myntri Rangbah u la sdang ban phah briew ban leit wad ia kiba kum kita ki briew. Ynda ki briew jong u Syiem ki la wad la wad la bun bun bnai, khadduh eh ki la poi ha kawei ka shnong kyndong kaba kyrteng ka Mawwantan. Haba ki la poi hangta, ki la shem ia kita ki arngut ki samla kiba tbit bha ha kane ka kam. U Shanbor bad u Seibor, hadien ba ki la ioh jingbit na kita ki kmie ki kpa kiba la ri ia ki, ki la kular ban leit sha Mawlyndem ban tei ia uta u mot jong u Syiem. Kumta hadien shitaiew eiei, kine ki samla ki la poi ha Mawlyndem.

Ynda ki la poi ha ıingsyiem, ki briew jong u Syiem ki la pynithuh ia kita ki khynnah ha u Syiem. U Syiem Rymphum t·ng shu iohi ia ki, u la don lypa kata ka jingiieit. Haba ki la iashongkai shipor arpor, u Syiem u la phah ia ki shakri ba kin pynkhreh bam khreh dih ia ki da kaba Paka. Namar ba ki la poi kham miet, hadien ba ki la iadep bam dep dih, u Syiem u la phah ia ki shakri ba kin pynkhreh jaka thiah ia ki ha kawei ka kamra.

Kine ki samla, ha kata ka miet, kim shym la nang ioh thiah katno katno ruh, wat la ki la thait la jrem bba na kata ka jingiaid lyngti kaba la jngai bha. Kumta, khnang ban pynbyrngia ialade, kine ki samla ki la ia pur khana noh shaphang la ka jingim,„ Kumno ba ki la sah ha kata ka dew lynnong. kumno ba ka masi ka la wan ban ai buiñ ia ki bad kumta ter ter. Namar ba ka kamra thiah u Syiem ka long ha syndah

jong kata ka kamra ba thiah ma ki kumta u la iohsngew lut ia kaei ba ki la ia kren. Ynda u la ioh sngew ia kata ka khana jongki, u Syiem ruh um nang shuh ban iohthiah. U la pyrkhat marwei marwei ha ka jinglyng-a tip kine ki khynnah ki dei pynban ki khun jongnga mo? Haba u la pynshongnia bha na kata ka jingiakren jongki, khadduh u Syiem u ioh ka sabut kaba biang—thik kine ki khynnah ki dei ki khun jongnga. Kane ka jingsngew ka la ktah palat ia u Syiem haduh ba um nang shuh ban ioh thiah ha kata ka miet.

Dangstep ngir, ynda ki shakri ki la ia khie thiah, u Syiem u la khot ia la ki shakri bad u la ong ha uwei na ki ba un leit khot ia kita ki samla sha kamra thiah jong u. Kine ki samla, tang shu ioh ia kata ka kyn tien na u Syiem, ki la lyngngoh "balei keiñ ba i Paiem i phah khot kumne ia ngi. Imat ngi la leh eiei kaba bakla mo?". Kumta baroh arngut, ki la leit sha kamra thiah jongu.

U Syiem tang shu iohi ia ki u la phuh sam rkhie bad u la ong "phi ia iohthiah bha hynne?". U Shanbor u la jubab "ngim da iohthiah bha phi Paiem, imat ba pher jaka ne kumno". Hangta u Syiem u u la ong "imat ba dei kata mo? Nga la iohsngewbha kyndiang ia kaei kaba phi ia kren hynne ka miet". Ynda la iohsngew ia kata, kine ki samla ki la sngewlehraiñ shikatdei eh. U Syiem haba u iohi ba ki lehraiñ, u la ong ia ki "wat nym sngew ei ei, sngewbha seh iathuh bniah ha nga ia kato kaba phi ia pur hynne ka miet". "Balei Paiem?" la ong u Shanbor, Nangta u Syiem u la ong "ba nga sngewtynnad te". Hangta ki la ia shong baroh lai ngut. U Shanbor u la iathuh bin pa bin shaphang la ka jingim—naduh ba ki don ha kata ka dew lynnong bad kumno ba ka masi ka la wan aibuiñ ia ki—haduh kumno ba la ri la sumar ia ki da kita ki tymmen kiba shong ha Mawwantan. U Syiem, ynda u la iohsngew ia kine kiei kiei, ha kaba khadduh, um

lah shah shuh bad u la piam baroh arngut sbak bad u la iam rangbah kat lah kat iai bad u da ong artad "Pleng pleng, phi dei ki khun baieit thep mynsiem jongnga—mynta nga la shem pat ia phi". Hangta u la iathuhkhana shuh shuh shaphang kumno ba ki poi ha kata ka dew lynnong. Ynda ki la ioh sngew ia kata, kine ruh ki la ia iam ihnud haduh katta katta. "Wow, ko Pa .....ngim tip.......pleng phi don hangne". Hangta ka iingsyiem baroh kawei ka la lyngnoh ba u Syiem u ia iam ryngkat bad kita ki samla. Dei da kumne ba u Syiem u la iakynduh pat bad la ki khun, da ka jingkmen kaba ryngkat bad ki ummat.

Ynda ki la ia tip briew pat u Syiem u la kylli pat ia la ka Mahadei, shano ka don mynta. Kita ki khun ki iathuh, ba don kiba iathuh ba i la shu iaid wir noh la kham slem bad kim tip shaei i don mynta. U Syiem, ban shem pat ia la ka Mahadei, u la leh da kawei ka buit.

Ha kawei ka lynti kaba ki nongiaid wir ki ju ia wan ialeit bha, u Syiem la u phah thaw kawei ka jaka ban wah ia ki sopti sopjat kiba rim kiba dei ki jong ka. U da phah ap ruh ha ki shakri jongu bad u da bthah ruh ba lada don kano kano ka nongiaid wir kaba peit shin ia kita ki sopti, bun bun sien, dei ban kem ia ka bad ban wallam ia ka sha nga. Kumta ka la jia shisha.

Ha kawei ka sngi kaba bun bha ki nongiaid wir, kiba wan kiba leit nangta, la don kawei ka nongiaid wir kaba kham pher na kita baroh. Kiwei kiwei ki nongiaid wir, ynda ki la poi ha kata ka jaka kaba wah ia kita ki sopti, ki shu peit lieb bad ki iaid noh ha la ka lynti, hynrei kata kawei haba ka la iohi ia kata, ka la peit shin bun bun sien ia kita ki sopti. Ynda ki shakri Syiem, ki la iohi ia kane, ki la mareh bad kem sbak ia ka bad ki la leit ialam ia ka sha u Syiem. Wat la kata ka briew ka la pyneh katno

katno ruh, hynrei ki shakri Syiem kim pyllait shuh ia ka bad ki la leh kat kumba u Syiem u la hukum ia ki ban leh.

Ha shwa ban poi ha iingsyiem, i Sortimai i la sngewphieng ka khlieh namar ba i dang kynmaw ia kata ka jingsuk kaba la leit noh mynshwa. Bad i la pyrkhat halade, tip kane kan jia aiu, i la ong ha lade. Kumta ynda la poi ha iingsyiem la leit ialam ia i ha khmat u Syiem. U Syiem ryngkat bad ki khun, ynda u la iohi ia i, u la piam la kdup ia i ryngkat bad ki ummat. Hangta u la pynithuh sa ia kita ki khun, namar ba kim ithuh shuh ia i. Hangta sa ki khun baroh arngut, ki la piam la doh ia ka, ryngkat bad ki ummat, ki da ong "Shaei keiñ mei phi jah baroh shi katta —Pleng phi dang im mo?". Ka Mahadei, ynda haba ka peit ia kine ki khun, shiphang kam nang shuh ban ong kumno kumno ruh. Ka la dap da ka jinglyngngoh da kumno keiñ kine ki khun ki la lait im? Shiphang, ka mynsiem jong ka ka kyan kum ban pait, hynrei kam lait ban ong kumno kumno ruh. Khadduh eh, ka la shu piam sbak ia kine ki khun baroh arngut, ka la doh la dait ia ki bad hangta jrup ki ummat ki jaw na ka khmat jongka bad ka da iam pangnud haba ka poi kynmaw ia kito ki por ba la leit noh.

Ynda kiei kiei baroh ki la thanda, u Syiem u la ong "Mynta te ngi la ioh ia kaei kaba ngi la angnud baroh shi katta". Hangta baroh baroh ki la ia mynjur. Ka Mahadei, nangta ka la pan map na u Syiem da kaba ka la iathuh ha u, shaphang kumno ba uta u maji u la rah jubor ia ka na kata ka dew lynnong, bad da ka jingbym banse, ka la iashong ia sah bad u katto katne por. U Syiem haba u la iohsngew ia kata, da ka mynsiem kaba jynsur, u la kloi man map ia ka. U da ong ruh, "ngam ju phohsniew ba baroh ngi dang ia im, nga nang tharai ba baroh phi la iap". Kumjuh ruh ka Mahadei, ka la ong, "nga ruh ngam poi pyrkhat shuh ba phin dang im". Kumjuh ruh, u Shanbor u la ong "ngi ruh ngim ju phohsniew ba ngin dang

ia shem pat bad la imei i pa". Nangta ka Mahadei ka la kylli ia la ki khun, da kumno ki la lait na kata ka dew lynnong. Ki khun ki iathuh ba dei ka masi jong uwei u tymmen kaba la wan ai buiñ ia ki. Hadien kata, uta u tymmen u la wan shaw na kata ka dew lynnong. Namar ba um don khun, ki la ri ei ia ngi haduh ba ngin da san katne. Nangta, ka la kylli pat da kumno phi la kynduh ia i Pa?" U Syiem u la jubab "Dei ynda haba i mei i la khlad noh". "Oh i Kiaw i la khlad?" la kylli kyndit ka Mahadei. "Hooid keiñ la shisnem ei ei". la jubab u Syiem, "Dei ynda la khlad ma i, namar ba nga kwah ban pynsah nam pynsah kyrteng ia i, nga la mut ban tei mot ia i. Kumta nga la phah wad ki briew kiba tbit tam na ka bynta kane. Ynda ki la wallam, dei pynban ki khun jongnga kiba long ki nongtei mot kiba stad tam". Hangta ka Mahadei ka la kmen shibun eh ban iohsngew ba ki khun jong ka ki long ki nongtei mot kiba tbit tam. Ynda ki la dep ia pur shibun kiei kiei, ka Mahadei ka la ong, "Ko Kpa Kynrad, to ngin ia shim ba kiei kiei baroh kiba jia ki long kat kum ka jingpyniaid jong u Tral Kynrad najrong Naduh mynta, to ngin iakut jingmut ban seng ia ka jingim kaba thymmai, ka ban long kum u mot uba iai sah jingkynmaw shirta". Hadien kata, u Shanbor u la ong "ba ngim dei ban haram ia kita kiba la leh bha ia ngi". U Syiem u la sngew ia dei ia kata ka jingong jongu. Hadien katto katne por, u Syiem u la phah leit shaw noh ia kita ki tymmen shijur kiba la ri la sumar ia u Shanbor bad ia u Seibor, ba kin wan ia sah ryngkat noh bad ki haduh ba ka jingiap kan da wan ban rong noh ia ki.

Khadduh khadwai, u Syiem Rymphum u la ong "Pleng ym don kano kano ka jingeh kaba lah ban kah ia uno uno u briew haba ka nongkylliang jong ka jingieit ia i mei, ka wan ban bud ryngkat ha ka jingim u briew". Namarkata, to ngin ia snoh ha kane ka jinglong, kaba long u mot uba khraw tam.

uba ngi lah ban tei ha ka jingim jongngi bad u ban iai sah jingkynmaw pateng la pateng". Nangta sa ka Mahadei ka la pynbud da kaba ong, "Hooid keiñ, namar lymda dei ba phi don jingmut ban tei mot ia la ka kmie, kine kiei kiei kin ym jia kumne. Namarkata, to ngin ia sngew sarong", ka la phai pat sha la ki khun, "ko Khun, ba phi ioh kum kane ka lad ban tei ia u Mot jong i Meikha. Namar, dei une u mot jong i Meikha, uba la pyniashem biang ia ngi baroh, bad uba teh song biang sa shisien ia ka longiing longsem jongngi kumne". Hangta ki khun baroh arngut ki ia mynjur, "Hooid, dei tang u Mot jong i Meikha".

Ha kawei ka sngi, ynda baroh ki la leit sha la ki kam i Mahadei Sortimai, sa shisien pat i la kynud sur jingrwai :—

"Ah ko Jingim—Jingim ka jingmaia
Na khuslai sat phi wan sop spaiñ ia nga:
Kum Nongiaid wir—nga wad la khlieh ban dem ;
Lynti pha kdew—Haduh ba ngan da shem.

Syrwet umjer—ha sngi kyrang ban wad
Jingieit shisha ym lah ban pyniakhlad
Katto eriong erngit ba beh kyrthep
Shipor ha thwei jylliew nga shah tyllep.

Kjat sngi phyrnai ba doh dymmiew bathiang,
Dik dik ia ka ha la mynsiem nga sliang
Ynda khie thiah—ka Rngiew, u khun bynriew
U ksuid u khrei u ngam shaba jylliew.

Sa shisien pat—to wan sop spaiñ ia nga
Jingmong to jliah—Sator to lape bha ;
Pyntngen mynsiem—to bteng i'u Sairupa.
To kdoh pynskhem ha ban da wai ki rta".

Hangta, i kyrbeit thait bad i ong, "Ani wow—mano ban sop spaiñ ia nga ?—Tang ka Jingieit ba nylla".

La shon ha Khasi Jaintia Press, Mawkhar
Shillong-793001

Ka Dor — **4 tyngka**